

■ Açılış

Onunla beni bir kitap tanıştırdı. Yıllarca aradığım, her kitapçıya sorduğum ve hazin bir şekilde, o öldükten sonra kütüphanesinden satın aldığım bir kitap, eğer vasiyetini yazabilseydi bana bırakacağına emin olduğum bir kitap.

Perde açılır. Bir tezgâhtar ve bir çocuk, bir kitapçı dükkânında karşı karşıyadırlar.

- Aradığınız bir kitap var mı?

Çocuk bu sorudan hep nefret etmiştir. Evet, dünyanın bütün kitaplarını arıyorum, hiç bitmiyorlar; bir zafer kazandım mı, hemen yenisi için muharebeye giriyorum, diyeceği gelse de demez ve binlerce kitaplık listenin ilk kitabını söyler fakat gönülsüzce çünkü ne çok hayal kırıklığına uğramıştır bu konuda.

- Akdes Nimet Kurat'ın *Peçenek Tarihi*.

Aynı bakış, "Ne yapacaksın bu kitabı?" bakışı. Fakat sormuş olmanın verdiği bir mahcubiyetle karışık,

- Sorayım, cevabı.

Ve tezgâhtar bir koridora girer, sağdaki odadaki birine kitabı sorar. Cevap:

- Kim arıyormuş onu?

O, çıkar ve çocukla göz göze gelirler. Çocuk içinden bir "Off çattık" geçirir.

- Ne yapacaksın sen onu, kim istiyor?

İçinden "Yakıştıramadı, herhâlde?" der çocuk, sıkıntılı bir şekilde.

- Kendim için istiyorum.

- Sen o kitabın kaç tarihinde basıldığını biliyor musun?

- İstanbul 1937, Maarif Vekâleti yayını.

O, bu anda ne düşündü acaba? Bunu biliyorum çünkü yıllar sonra söylemişti: “Bu çocukta iş var”.

- Kaç yaşındasın, üniversiteye mi gidiyorsun?

- Hayır, liseye.

- Neden arıyorsun bu kitabı?

- Tarihe merakım var.

- Hangi kitapları okudun?

der ve tarih kitaplarının bulunduğu kısma doğru yürür. Eline Yaşar Yücel ve Ali Sevim'in *Türkiye Tarihi*'ni alır.

- Bunu okudun mu?

Çocuk, hafif huysuz bir edayla:

- O zayıf bir kitap, dipnot bile yok.

Çocuğa daha dikkatlice bakarak:

- Pekiyi bunu?

diyerek bir başka kitabı gösterir. Çocuk o kitabın da pek sağlam olmadığını belirtince,

- Pekiyi sen hangilerini okudun?

Çocuk saymaya başlar, bir yandan da rafta olanları göstermektedir. *Büyük Selçuklu İmparatorluğu Tarihi I: Kuruluş Devri, Kirman Selçukluları, Fars Atabegleri Salgurlular, Suriye Selçukluları* vesaire vesaire.

- Yakın tarihten neleri okudun?

- Yakın devir pek ilgimi çekmiyor.

- Gel bakalım!

der ve ince uzun bir koridor boyunca o önde çocuk arkada yürürler. Çocuk koridorun başında sağdaki odaya bakınca tavana kadar rafların içinin lebalep kitap dolu olduğunu görür. Koridorlar da kitap doludur. İleride bir odaya girerler ki daha sonradan çalışanların “has oda” olarak andıklarını öğreneceği, yine tavanlara kadar kitabın olduğu ve onun çalışma masasının olduğu mekândır burası. Sıralanmış sandalyelere de misafirler oturur.

Bir kere daha burada oturabilsem, diye geçirir içinden adam. Gözünü kapar ve orada olduğunu hayal eder. O oda, bugün hâlâ öğrencilerine anlattığı bir hikâyeyi ilk defa ondan dinlediği, ilk kez birisiyle aynı tabaktan yemek yediği, uzaktan çok

sevdiği ama saygısından dolayı bunca yıldır sadece üç defa konuşmaya cesaret edebildiği profesöre çay ve nohut ikram ettiği odadır. Yıllarca onun olmadığı ve işlerin tüm yükünü omuzlarına bıraktığı zamanlarda bile edeben masaya oturulmayan odaydı.

Ve sohbet başlar, on üç yıl sürecektir bir sohbet ve yârenliktir bu.

Çocuk odadan iki hediyeyle çıkar: *Peçevî Tarihi*'nin ikinci cildi ve şu söz: "Âlemde seni anlayacak adam bulmak en müşkül şeydir."

1.Perde

O ve çocuk has odada karşı karşıya sohbet ediyorlar.

- Tarihçi olmak istiyorsun, peki Osmanlıca biliyor musun?
- Bilmiyorum, öğretecek kimse yok ki.
- Sana benim öğretmemi ister misin?
- Öğretir misiniz?
- Elbette, yarın gel başlayalım.

Çocuk eve giderken büyük bir mutluluk içindedir. Osmanlıca onun için bazı kitapların arkasında gördüğü ve sır dolu harfler yumağıdır. Ertesi günü iple çeker, çalıştığı yerden biraz daha erken çıkmak için izin alır ve kitapçıya tam zamanında gider. O, kendisini kapıda beklemektedir.

- Gel,
- der ve içeriye, has odaya girerler. O, bir fotokopi kâğıdı uzatır,
- İşte bu ilk dersin, okuduklarımı aynen tekrar et.
- Çocuk oku. Oku çocuk, çok oku. Oku çocuk çok çok.
- Çocuk oku. Oku çocuk, çok oku. Oku çocuk çok çok.

O gün okuduğum ilk cümlelerin hayatımda bir dönüm noktası olduğunun ne zaman farkına vardım.

O, çocuğun hatırlayamadığı kelimeleri tekrar ediyor ve çocuk böylece cümleleri ezberliyordur. Her gün bir yaprak yapacaklarını söyler ve çocuğa,

- Bugün biraz işim var, hadi Allah selâmet versin,
- der.

O, öldükten sonra kitapçının deposunda fotokopilerimin kaynağı olan kitabı buldum: Yavrumun Elifbası. Şimdi kitaba bakarken, onu hatırlıyorum. O, herkesin bir şeyleriydi fakat benim sadece ağabeyim, patronum, ustam değildi. Hocamdı.

1. Perde

Çocuk, Osmanlıca dersi için gelmişti. Ders bittikten sonra; o, birden:

- Burada, kitapçada çalışmak ister misin?

diye sorunca, çocuk şaşırır. Aslında uzun zamandır çok istediği bir şeydir fakat çalıştığı yerden ayrılmak çok da kolay değildir. Kesin cevap veremez, sadece:

- Annem ve dayımla konuşayım, eğer izin verirlerse olur,
der.

Nasip bir kere devreye girdi mi “kader-i ilahiye”nin rüzgârı önünde hepimiz bir tozuz, der büyükler. Bu meselede de öyle olur. Çocuk kitapçada çalışmaya başlar.

Çocuk kitapçıya denilen saatte gider. Biraz sonra ilk kalfa gelir, sonra ikinci kalfa. İkisi de üniversitede okuyan bu ağabeyler, çocuğu bir şeylere alıştırmaya çalışır gibi konuşmaktadırlar. Nihayet o, gelir fakat çocuğun hiç görmediği sert bir surat ifadesini takınmıştır ve selam bile vermez. Ve fırtına kopar, hemen her şey şiddetle ve bağırarak emredilir. Çocuk bu değişime anlam veremese de denilenleri yapmaya başlar.

İşe başlamasının iki veya üçüncü günüdür. O, bir miktar para vererek bu parayı A bankasına yatırmasını ister. Çocuk yaklaşık on beş dakikalık bir uzaklık-taki bankaya parayı yatırır. Döndüğünde o, kapıda beklemektedir. Yine para vererek onu da A bankasının yanındaki B bankasına yatırmasını ister. Çocuk unuttu veya bu iş sonradan çıktı, diye düşünür. Aynı yol ve kuyruklardan geçen çocuk geri döndüğünde o, yine kapıdadır. Tekrar para, tekrar banka. Çocuk:

- Paraların hepsini verseydiniz, işi vakit kaybı olmadan bir kerede bitirirdim,
der demez bir tufan kopar:

- Neyi nasıl yapacağımı sana mı soracağım, bana akıl verme, vesaire vesaire...

Çocuk gider ve parayı yatırır. Ancak kafası allak bullak olmuştur. Bu adamın ona Osmanlıca öğreten adam olduğuna inanası gelmez. Kızır, hatta kitapçada çalıştığına biraz pişman olur.

Çocuk, o zamanlar nereden bilecekti Yunus'un tekkeye odun taşımaya meselesini. Bunun kadim bir eğitim usulü olduğunu, sabır imtihanından geçirildiğini.

Günler, ayları; aylar, yılları kovalar. Bir gün o, kendisine bir kitabı soran müşteriye çocuğu işaretle:

- Ona sor, o benden iyi bilir,

der. İşte o söz, çocuğun icazeti olur. O, çocuğa sonradan şunu söyler:

- Eskiden yaşlanan hattatlar yazı yazamaz olunca, talebelerinin yazdığı yazılara imzalarını atarlarmış. Bu, bir talebe için en yüksek mertebedir.

2. Perde

Rüzgâr-ı ilahi esmeye devam eder. Çocuk, üniversiteyi bitirir. Bir üniversitede öğretim elemanı olur. O da aynı üniversitede görev yapmaktadır. O, pek çok vazifeyi bir arada yürütürken eski çırağını da unutmamıştır. Ona kendisinin müdürü olduğu üniversiteye bağlı bir merkezin müdür yardımcılığını teklif eder. Çocuk, kabul eder. Burada, merkezde çalışan diğer dostların da yardımlarıyla, sempozyumlar, paneller yapılır; kitaplar basılır. Az zamana çok iş sığdırılır. Bazen gece yarısına kadar çalışılır.

Üniversitedeki sorunlardan bahsedildiği günlerden birinde çocuk, birini tarif ederken:

- Normal bir insan işte,

deyince, aldığı şu cevabı hiç unutamaz:

- Normal, çok az bulunan bir şeydir. İnsanların çok azı normaldir.

Gün gelir, merkezdeki görev sona erer. Gönderilen yazıda tek satırlık bir teşekkür bile esirgenmiştir. Onun yorumu şöyledir:

- Biz iş yaptık. O beğensin bu beğensin diye yapmadık.

3. Perde

Medeniyetimizde ölüm ile ilgili çok sayıda kelime kullanılmış. Herhâlde ona en yakışanı "yürümek" kelimesi. Çünkü o, hayatı boyunca doğru bildiği yoldan yürüdü. Ayrıca o, kelimenin gerçek anlamıyla da yolda, Ankara'daki bir panelin dönüş yolunda, Hakk'a doğru yürüdü.

Ve perde bu âlemde kapandı...